

ЕУ билтен Сталне конференције градова и општина се издаје у оквиру пројекта Припрема локалних власти у Србији за процес европских интеграција, који се финансира из средстава Европске уније. Овај билтен је намењен свим јединицама локалне самоуправе у Србији са циљем да им пружи корисне информације из области сарадње Србије и ЕУ, као и најважније вести из Европе од значаја за локалне власти. Прво издање ЕУ билтена СКГО је посвећено теми фондова Европске уније који су доступни Србији у периоду од 2007 – 2013. године.

О пројекту

Активности које се реализују у оквиру Пројекта Припрема локалних власти у Србији за процес европских интеграција су осмишљене са циљем скретања пажње на проблем слабе опште упућености у процес европских интеграција, као и значаја које оне доносе Србији.

Имајући ту чињеницу у виду, СКГО је и започела са реализацијом пројекта који за циљ има да се локалне власти упознају са изазовима који им следе у процесу приступања, али и одговорностима које ће морати да преузму након тога, када Србија буде пуноправан члан европске породице земаља. Пошто у Европској унији ло-

калне власти дају активан допринос развоју и очувању постављених стандарда, можемо закључити и да је њихово укључивање у фази припреме за процес европских интеграција од великог значаја. Овај Пројекат, који је СКГО започела у септембру 2008. године, би требало да оспособи локалне власти у Србији да ефикасно промовишу Европску унију и процес европских интеграција грађанима у својим срединама, док се од чланова Радне групе на овом Пројекту очекује да ће бити оспособљени за сталан и одржив рад, са развијеним механизмом заступања интереса локалних власти у процесу европских интеграција како на националом, та-

ко и на нивоу Европске уније. Чланови Радне групе на овом Пројекту су истовремено и чланови Одбора за европске интеграције и међународну сарадњу СКГО.

Израда Нацрта Акционог плана СКГО

Једна од главних активности Радне групе на овом Пројекту је рад на изради Нацрта акционог плана за потребе одбора СКГО којим ће поставити приоритете и стратегију деловања локалне самоуправе према Влади и институцијама ЕУ, у оквиру процеса европских интеграција. Сви градоначелници и председници општина ће бити упознати са садржином овог Акционог плана на укупно четири регионална округла стола, који су планирани за јун 2009. године. Након серије округлих столова Акциони план ће бити обogaћен предлозима и сугестијама са тих догађаја, и затим усвојен на седници Одбора за европске интеграције и међународну сарадњу СКГО.

Како би се чланови Радне групе што боље припремили за израду акционог плана, одржане су два дводневна семинара на тему „Српске општине на путу у Европску унију“ и „Искуства Асоцијација локалних самоуправа у процесу приступања“. Семинари су организовани у СКГО у децембру 2008. и јануару 2009. уз подршку дугогодишњих партнера СКГО, Истраживачког центра за државну управу – KDZ из Аустрије, као и Летонске асоцијације локалних и регионалних власти – LALRG.

ЧЛАНОВИ РАДНЕ ГРУПЕ НА ПРОЈЕКТУ

Чланови Радне групе су: **Мирјана Божидаревић**, председница општине Стари град; **Жељко Јоветић**, председник општине Обреновац; **Бранислав Костић**, заменик председника општине Пирот; **Ласло Видач**,

заменик председника општине Ковачица; **Немања Петровић**, градски менаџер општине Савски венац; **Ксенија Милошевић**, председник СО Ћуприја; **Роберт Фејстамер**, директор Информационог центра за

развој, општина Кањижа; **Мирјана Продановић**, руководилац Службе за управљање пројектима и ЛЕР, град Краљево; **Зорица Стоиљковић**, одборница, градска општина Палилула – Ниш.

ТЕМА БРОЈА

ФОНДОВИ ЕУ ОТВОРЕНИ ЗА СРБИЈУ У ПЕРИОДУ 2007-2013

Развојне могућности за локалне самоуправе

Република Србија, као земља потенцијални кандидат за чланство у Европској унији, има могућност да користи значајне фондове Уније који треба да јој омогуће усвајање европских стандарда у свим друштвеним областима. У периоду од 2000. до 2006. године наша земља је кроз програм CARDS добила око 1,2 милијарде евра помоћи из фондова Европске уније. У наредном буџетском периоду који траје од 2007. до 2013. године, Србија ће наставити да користи средства фондова Уније кроз Инструмента претприступне помоћи (Instrument for Pre-Accession Assistance – IPA).

У оквиру своје дефинисане стратегије проширења Европска унија је за период од 2007. до 2013. године, креирала овај нови јединствени инструмент за претприступну помоћ (IPA) који обједињује досадашње претприступне инструменте: PHARE, SAPARD, ISPA, CARDS, као и претприступни инструмент за Турску. Укупан буџет IPA за период од 2007. до 2013. године, износи 11,468 милијарди евра. Око 10% целокупног износа IPA средстава за овај период ће бити имплементирано кроз тзв. вишекорисничку IPA намењену за спровођење заједничких регионалних пројеката земаља корисница помоћи.

Интегрисани приступ Инструмента за претприступну помоћ се огледа и кроз саму структуру помоћи која је обједињена кроз 5 компоненти како би пружила циљану и ефикасну помоћ свакој земљи, у зависности од њених развој-

них потреба и статуса на путу европских интеграција.

Компоненте Инструмента претприступне помоћи – IPA су: (1) **Помоћ транзицији и изградња институција**, (2) **Прекогранична сарадња**, (3) **Регионални развој**, (4) **Развој људских ресурса**, (5) **Рурални развој**.

Уредба о оснивању IPA прави разлику између држава корисница помоћи. Према наведеној Уредби, државама кандидатима (Турска, Хрватска и БЈР Македонија), уколико имају акредитован децентрализован систем управљања фондовима (DIS), помоћ се пружа кроз свих пет компоненти, док се државама потенцијалним кандидатима (Србија, укључујући и Косово и Метохију у складу са Резолуцијом УН 1244, Црна Гора, Босна и Херцеговина и Албанија), које немају акредитован DIS, помоћ упућује само кроз прве две компоненте.

Према овлашћењу Владе Републике Србије процесом програмирања фондова ЕУ у Републици Србији руководи потпредседник Владе Републике Србије, као Национални IPA координатор (NIPAK). NIPAK је одговоран за координацију фондова ЕУ и делује као централна институција за комуникацију и координацију фондова ЕУ према Европској комисији. Стручне послове NIPAK обавља Сектор за програмирање и

управљање фондовима ЕУ и развојном помоћи Министарства финансија.

Компонента 1 - Помоћ транзицији и изградња институција

Прва IPA компонента је осмишљена с циљем да пружи подршку у процесу приближавања Европској унији, у испуњавању критеријума и стандарда које намеће приступање, усклађивању законодавства и, посебно, јачању капацитета институција чији је ово посао. Такође ова компонента обухвата важне аспекте *acquis communautaire* и

омогућује учествовање земље која је потенцијални кандидат за чланство у Програмима Заједнице и у раду агенција. Области подршке под овом компонентом могу се груписати у три области подршке, тзв. осе приоритета: **политички захтеви, друштвено-економски развој и ЕУ стандарди.**

Политички захтеви: помоћ Европске комисије

користиће се за изградњу стабилног, модерног, демократског, мултиетничког и отвореног друштва, заснованом на владавини права. Посебна пажња ће се посветити реформи државне управе и реформи правосућа.

Друштвено-економски захтеви: финансираће се пројекти који имају за циљ повећање запослености, образовање, социјалну инклузију, здравство, пословно окружење, мала и средња предузећа, реструктурирање и конкурентност, фискална и макроекономска питања, унутрашњи водени транспорт и спречавање поплава, као и инфраструктуру и рурални развој.

Европски стандарди: финансијска подршка за имплементацију плана Србије за приступање ЕУ (усклађивање права и практичних политика, потребе и захтеви администрације за успостављање децентрализованог система управљања фондовима ЕУ).

У зависности од начина подношења нацрта предлога пројеката и

Република Србија, као земља потенцијални кандидат за чланство у Европској унији, има могућност да користи значајне фондове Уније

Земља/година	2007	2008	2009	2010	2011	2012	УКУПНО (у мил. ЕУР)
Турска	497,2	538,7	566,4	653,7	781,9	899,5	3.937,4
Хрватска	141,227	146,0	151,2	154,2	157,2	160,4	910,227
Македонија	58,5	70,2	81,8	92,3	98,7	105,8	507,3
Србија	189,7	190,9	194,8	198,7	202,7	206,8	1.183,6
* Косово	68,3	184,7	106,1	67,3	68,7	70,0	565,1
Црна Гора	31,4	32,6	33,3	34,0	34,7	35,4	201,4
БиХ	62,1	74,8	89,1	106,0	108,1	110,2	550,3
Албанија	61,0	70,7	81,2	93,2	95,0	96,9	498,0

* ПРЕМА РЕЗОЛУЦИЈИ СБ УН 1244

Годишња алокација средстава IPA дефинисана Вишегодишњим индикативним финансијским оквиром (MIF) за период 2007-2012 (у милионима ЕУР)

2

ПРОЈЕКАТ ФИНАНСИРА ЕВРОПСКА УНИЈА

Ова публикација не представља званичан став Европске уније. Издавач је искључиво одговоран за информације које се налазе у публикацији.

предлога пројеката НИРАК, овлашћени предлагачи су: ресорна министарства, посебне организације, службе Владе, Народна скупштина, Народна банка Србије. Овлашћени предлагачи нацрте предлога пројеката и предлоге пројеката достављају директно НИРАК. Ресорна министарства обезбеђују координацију и консултације у процесу програмирања ИРА са свим заинтересованим странама из свог делокруга рада и сарађују са њима на изради нацрта предлога пројеката и предлога пројеката. Све заинтересоване стране, па и локалне самоуправе, нацрте предлога пројеката и предлоге пројеката достављају, искључиво уз сагласност и преко надлежног министарства. И поред чињенице да су корисници пројеката који се финансирају из прве компоненте ИРА углавном државне институције, знатна средства се издвајају и за подршку локалној самоуправи и цивилном друштву. Локалној самоуправи могу бити намењени пројекти техничке помоћи, инвестиција и грантова, док су цивилном друштву намењени грантови.

Компонента 2 - Регионална и прекогранична сарадња

Средства у оквиру друге компоненте ИРА се користе у циљу јачања прекограничне сарадње Републике Србије са својим суседима кроз заједничке локалне и регионалне иницијативе које имају за циљ унапређење одрживог привредног и друштвеног развоја у областима као што су животна средина, природно и културно наслеђе, јавно здравље и спречавање и борба против организованог криминала, обезбеђење ефикасних и безбедних граница, као и унапређење заједничких акција малог обима које укључују локалне актере из пограничних подручја. ЕУ је у периоду од 2007. до 2012. године, за другу компоненту издвојила око 350 милиона евра за земље кандидате и потенцијалне кандидате за чланство у Европској унији. Од наведеног износа Република Србија ће за пројекте у оквиру компоненте прекограничне сарадње имати на располагању око 70 милиона евра.

Механизам коришћења помоћи у оквиру друге компоненте ИРА која се односи на прекограничну сарадњу се разликује у односу на остале компоненте и тренутно пружа много веће могућности за пројекте локалних самоуправа у пограничним регионима. Поред локалних самоуправа пројекте прекограничне сарадње могу да спроводе и остале непрофитне организације из пограничних региона као што су: школе, библиотеке, установе културе, центри у заједници, културне, историјске или спортске асоцијације, невлади-

не организације, организације за подршку бизнису као што су привредне коморе, пословни центри, асоцијације, секторске асоцијације, локалне трговачке асоцијације, агенције за регионални и локални развој, органи надлежни за заштиту природе или управљање парковима природе и јавна управа, јавна и приватна тела која пружају подршку радној снази (центри за нова

ПРОГРАМИ ПРЕКОГРАНИЧНЕ И ТРАНСНАЦИОНАЛНЕ САРАДЊЕ	ВРЕДНОСТ ПРОГРАМА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ 2007-2009 (у ЕУР)
Мађарска – Србија	18,9 милиона евра
Румунија – Србија	19,5 милиона евра
Бугарска – Србија	11,5 милиона евра
Хрватска – Србија	3 милиона евра
БиХ – Србија	3,3 милиона евра
Црна Гора – Србија	1,5 милиона евра
Јадрански програм	1,46 милиона евра
Југоист. Европа – СЕЕ	2 милиона евра

Програми Заједнице у којима може да учествује Република Србија

Република Србија има могућност да учествује у шест програма прекограничне сарадње са суседним државама (Мађарском, Бугарском, Румунијом, Хрватском, Босном и Херцеговином, Црном Гором)

радна места, службе за размену послова, итд.).

У периоду од 2007. до 2013. године Република Србија има могућност да учествује у 6 програма прекограничне сарадње са суседним државама (Мађарском, Бугарском, Румунијом, Хрватском, Босном и Херцеговином, Црном Гором) и 2 програма трансационалне и међурегионалне сарадње – ИРА Јадранском програму и Програму Југоисточне Европе. Наведени програми прекограничне сарадње се спроводе

кроз објављивање позива за подношење предлога пројеката.

Поред могућности коришћења средстава из прве две компоненте Инструмента за претприступну помоћ ИРА 2007-2013. Републици Србији је као потенцијалном кандидату за чланство у ЕУ омогућено и учествовање у тзв. Програмима заједнице за период 2007-2013. Програми Заједнице се дефинишу за различите области од заштите животне средине, енергетике и транспорта до трговине, од пољопривреде, истраживања и развоја до образовања и културе, од заштите потрошача до развоја предузетништва и конкурентности, и представљају значајне инструменте за дефинисање и спровођење интерних политика ЕУ.

Републици Србији је већ као потенцијалном кандидату за чланство у ЕУ формално отворено учешће у већини програма Заједнице, а када добије статус кандидата моћи ће да се укључи у све програме. Европска Комисија је препоручила земљама потенцијалним кандидатима, укључивање у неколико програма Заједнице, као што су програм Култура 2007, MEDIA, Сигурнији интернет плус, IDA BC, Царина, Фискалис, Европа за грађане, Конкурентност и иновативност – СЕР, Прогрес и Седми оквирни истраживачки програм. Најкориснији програм са аспекта локалних самоуправа јесте програм Европа за грађане који у оквиру активниости Активни грађани за Европу омогућава братимљење градова и пројекте директно укључивања грађана у европске процесе. Иако постоји формално правна могућност за њено учешће у овом програму Република Србија још увек није поднела званичан захтев за учешће у овом програму.

Током 2007-2008. године, Република Србија се укључила као пуноправни члан у следеће програме Заједнице: Седми оквирни истраживачки програм FP 7, Програм за запошљавање и социјалну солидарност – Прогрес, програм Култура 2007, Програм за конкурентност и иновативност – подпрограм за предузетништво и иновације (EIP), а очекује се скоро укључивање у програме Царина и Фискалис. Такође, Србија учествује у посебним образовним програмима Заједнице који су намењени ширем кругу земаља нечланица ЕУ – TEMPUS и Erasmus Mundus.

Треба напоменути да се део финансијске контрибуције Републике Србије за учешће у програмима Заједнице може покрити из средстава прве компоненте ИРА намењених Републици

Србији и то само до одређеног износа. Суфинансирање из програма IPA лимитирано је на 5% од укупног годишњег програма помоћи за Србију и то за укључивање у три до пет програма годишње са тенденцијом смањења износа суфинансирања и повећања удела из буџетских средстава Србије. Пре доношења одлуке о приступању одређеном програму неопходно је проценити степен припремљености земље да учествује у програму, имајући у виду да се уплаћена финансијска контрибуција не враћа. Поједине земље чланице ЕУ оснивају посебне агенције или кроз сарадњу са невладиним сектором спроводе интензивну едукацију потенцијалних учесника у програмима Заједнице и на тај начин обезбеђују већу ефикасност учешћа и корист која превазилази уложена средства. Искуство земаља кандидата у последњем таласу проширења показало је да је учешће у програмима Заједнице значајан пут припреме за чланство, који је омогућио овим земљама и њиховим грађанима ближе упознавање са политикама и начином функционисања ЕУ и оспособио их да примењују правне прописе ЕУ.

Како ефикасно искористити средства из ЕУ фондова

Искуства земаља централне и источне Европе које су 2004. године постале чланице Европске уније показују да није сасвим једноставно искористити одређена средства ЕУ. Један од кључних проблема који су се јављали јесте проблем апсорпције средстава јер није било квалитетних пројеката који задовољавају критеријуме ЕУ. Такође један од највећих проблема пре свега за локалне самоуправе је био проблем мањка финансијских средстава за кофинансирање пројеката из сопствених извора. Наиме сваки пројекат који се финансира из буџета ЕУ захтева да се одређени проценат финансира из домаћих извора што може имати за последицу раст буџетског дефицита, али исто тако и преумеравања развојних програма искључиво на пројекте које кофинансира ЕУ.

У циљу повећања резултата спровођења пројеката на локалном и регионалном нивоу, неопходно је усмерити сва расположива финансијска средства на спровођење кључних националних и локалних приоритета утврђених у стратегијама локалног развоја. Корисници средстава из ЕУ фондова би требало да узму активно учешће у процесу програмирања у виду утврђивања и обрађивања приоритета и потреба одређених сектора, изради пројектног задатка и идејних пројеката. Увођење децентрализованог система управљања фондовима захтева значајне напоре оп-

штина у јачању сопствених капацитета, као и јачању капацитета других релевантних актера за локални и регионални развој. Имајући у виду да су правила и процедуре која се морају поштовати да би се користила средства ЕУ врло комплексне, на локалном нивоу неопхо-

ституција које стимулишу оснивање и раст малих и средњих предузећа, као и развојем квалитетних пројеката обезбедити знатан прилив бесповратних средстава из ЕУ. Не треба заборавити да коришћење средстава из прве и друге компоненте IPA фонда представља

ПРОГРАМИ ЗАЈЕДНИЦЕ ЗА ПЕРИОД 2007-2013.	БУЏЕТ (у мил. ЕУР)
Фискалис	56
Царина	133
Европски програм за заштиту угрожене инфраструктуре (EPCIP)	н/а
Сарадња са трећим земљама у области миграција	н/а
Општи оквирни програм за основна права и правосуђе	543
• Борба против насиља (Daphne)	116,85
• Превенција употребе дроге и информисање	21,4
• Основна права и грађани	93,8
• Цивилно правосуђе	106,5
• Кривично правосуђе	196,2
Општи оквирни програм солидарности и менаџмент миграторних кретања 2007-2013	5.866
• Фонд за избеглице 2008-2013	1.184
• Фонд за повратнике 2008-2013	759
• Фонд за спољне границе 2007-2013	2.152
• Интеграција држављана трећих држава 2007-2013	1.771
IDABC	150
Оквирни програм за конкурентност и иновативност (CIP) *	3.621
• Европски програм Интелигентна енергија	727
• Програм за предузетништво и иновације *	2.166
• Програм за подршку ICT политика	728
Сигурнији интернет +	45
Марко Поло (2003-2010)	400
Медији 2007	755
Омладина у акцији	885
Програм доживотног учења (LLL)	6.970
Култура 2007 *	408
Европа за грађане	215
Акција заједнице у области јавног здравља	321,5
Заштита потрошача	234
Програм заједнице за запошљавање и социјалну солидарност Европске заједнице (Progres) *	743
Програм помоћи и обука за спречавање фалсификовања еура (Pericles)	4
Програм заштите финансијских интереса заједнице (Hercule II)	98,5
LIFE+	2.100
Програм за брзо реаговање	12-18
Транс европске транспортне мреже (TEN)	8.013
Програм истраживања у области управљања авио саобраћајем (SESAR)	700
TEMPUS IV *	250
Седми оквирни програм за истраживање и развој (FP 7) *	50.500

* Програми доступни Републици Србији

дно је да се у свакој општини спроводи континуирано образовање о начину рада европских институција и њихових правила као и обука о планирању и програмирању, пројектном циклусу и управљању пројектима. Без кадрова који поседују знање о наведеним областима није могуће припремити пројекте који су прихватљиви за финансирање из средстава ЕУ фондова. Такође, ефикасна локална самоуправа може добро развијеним планирањем одрживог развоја, развоја локалне инфраструктуре и ин-

само први корак у припреми за касније коришћење ЕУ фондова у фази када Република Србија добије статус земље кандидата, када нам се отварају и остале компоненте 3, 4 и 5. Наравно, након уласка у ЕУ моћи ћемо да користимо неупоредиво већа средства из структурних и кохезионих фондова ЕУ.

Иван Кнежевић
 Центар за стратешка
 економска истраживања
 „Војводина-ЦЕСС“